

szakemberekhez fordulnak, a kik tényleg «ez ideig soha sem alkalmaztak gépeket tudományos buvárkodásaikban» és remélhetőleg ezután sem fognak alkalmazni.

ROBOZ JÓZSEF.

IRODALOM.

A magyar népoktatás codificatiója. A magyarországi népoktatásügy, kereskedelmi és ipari szakoktatás szervezete és közigazgatása. Törvények, szabályrendeletek, utasítások, rendeletek és döntvények gyűjteménye. I. kötet: kisdedovács és népoktatás; II. kötet: tanítóképzés, felsőbb leányiskolák, szakoktatás stb. Szerkesztették Dr. *Morlin* Emil és *Szuppán* Vilmos. Ára angol vászonkötésben kötetenkint 6 ft 60 kr. — Budapest. Az Eggenberger-féle könyvkereskedés kiadása.

Öt évvel ennek előtte a népoktatásügy gyakorlati és főképpen adminisztratív munkásai között nagy örömet keltett egy, közel 1000 oldalra terjedő munkának a megjelenése, melynek címlapján *Lévay* Ferencz, dr. *Morlin* Emil és *Szuppán* Vilmos szerepeltek, mint a könyvnek szerzői. Minthogy pedig ez a hatalmas vaskos könyv sem regény nem volt, sem novellagyűjtemény, sőt még csak iskolai olvasókönyv sem: mi természetesebb, mint hogy nagy csöndben, csakis az érdekelt szakköröktől véve észre, tartotta bevonulását irodalmunkba. A mi napilapjaink, ha csak 2—3 hasábon is, de azért feltétlenül tudomást vesznek arról, ha «A lovak okszerű tenyésztéséről» vagy «A vadászebek észszerű idomításáról» szóló füzet kerül ki a sajtó alól; de olyan embereket, a kik képesek «A magyarországi népoktatásügy szervezete és közigazgatása»-ról 500 lapot összeírni, azokat nem igen érdemesítik arra, hogy róluk vagy munkájukról szót ejtsenek.

Ez a körülmény azonban nem igen lohasztotta a szerzők munkakedvét, mert érezték és át voltak hatva annak a tudatától, hogy egy, évtizedeken által súlyosan érzett hiány pótlásán dolgoznak és hogy munkájuk az iskolai közigazgatás terén közszükségletet van hivatva kielégíteni.

A szerzők egyike, *Lévay* Ferencz, volt kultuszminiszteri osztálytanácsos, röviddel ezen I. kötet megjelenése után, a csendes emberek közé költözött és így a nagy munka befejezése dr. *Morlin* Emilre és *Szuppán* Vilmosra maradt. Ők azután öt éven keresztül fáradhatatlan kitartással és hivatásos odaadással búvárolták, kutatták — miniszteri engedély mellett — a kultuszminiszterium irattárait és munkájuk eredményeképpen ma már kezünkben van «A magyarországi népoktatásügy

szervezete és közigazgatása»-ról szóló munkának, az első kötetet terjedelemre nézve még meghaladó *második kötete* is.

A szó alatt levő munka nemcsak a szorosan vett népoktatásüggyel foglalkozik, hanem kiereszkedik az ipari szakoktatásra, valamint a felsőbb leányiskolai és felső kereskedelmi iskolai intézményekre is. Minthogy pedig ezen két kötetben összefoglalva találjuk az 1868. év óta létesült *összes iskolai alaptörvényeket*, valamint az ezen törvények végrehajtása vagy magyarázata tárgyában kiadott utasításokat és rendeleteket, ennél fogva ez a két könyv nem egyszerű törvény-gyűjtemény csupán, hanem olyan munka, mely az újkori magyarországi népoktatásügynek, az ipari szakoktatásnak, valamint a kereskedelmi iskolázásnak és a nőnevelésnek szerves történeti fejlődését feltünteti és magában foglalja.

Minthogy a kisedóvással és a tulajdonképeni népiskolázással foglalkozó I. kötet annak idejében e folyóiratban ismertette volt, ez alkalommal csak a II. kötetet fogunk foglalkozni. E kötet a tanítóképzés, az ipari szakoktatás, a kereskedelmi iskolák és felsőbb fokú nőnevelés szervezetével, igazgatásával és felügyeletével foglalkozik. A munka értékét és használhatóságát nagy mértékben növeli az a körülmény, hogy az alaptörvény vagy utasítás valamely részének magyarázata tárgyában kiadott elvi jelentőségű határozatok, mindjárt az illető paragrafhust követőleg vannak közölve, a mi sok idővesztegető kereséstől, de egyszerűs mind sok tévedéstől is megóvjá a tanügyi adminisztratív munkáit; mert keresés nélkül a szemök elé tárulnak olyan rendeletek, melyeknek létezéséről esetleg tudomásuk sem volt, melyeket ennél fogva nem is kereshettek volna, a mely körülmény a múltban sok-sok keserűségnek, hatás- és jogkörösszeütkezésnek volt a szülő-oka.

A fentebb elősorolt iskolafajokra vonatkozólag a legmesszebb menő tájékoztatást nyerheti az olvasó: az állami és felekezeti tanítóképzésről és képzésről, a vonatkozó tantervekről, valamint az, ezen intézetek működésének ellenőrzésére hivatott közegek felügyeleti jogát szabályozó utasításokról is. — Mindazon rendeletek, rendtartási szabályok, tanszerjegyzék és utasítások, melyek a felsőbb leányiskolákra vonatkoznak, hasonlóképen a legkimerítőbben vannak ismertetve; kiegészítve a felsőbb leányiskolák továbbképző tanfolyamának szervezetével és a nőknek közép- és főiskolai tanulmányaikra vonatkozó intézkedéseket magukban foglaló rendeletekkel. — Az alsófokú és a felső kereskedelmi iskolákra, valamint a budapesti kereskedelmi akadémiával kapcsolatos keleti kereskedelmi tanfolyamra vonatkozólag, az érdekeltek: szülők, tanárok és tanulók egyaránt, a legkimerítőbb tájékoztatást nyerhetik a szó alatt levő munkából. — Végül az ipari szakoktatás tárgyában keletkezett törvény, a tantervek, az utasítás és a speciális intézkedésekre vonatkozó hatá-

rozatok alapján, az oktatás ezen ágának fejlődéséről és jelen állapotáról is hű képet nyerünk.

De a munka második kötete igen sok tekintetben, az első kötet tartalmának is kiegészítő, mondhatnók pótló része; mert a mi az első kötet megjelenése óta egészen az 1898. évig a szorosan vett népiskolázás valamint a kiseddóvás terén vagy ezekkel kapcsolatban újabb intézkedés történt vagy új alkotás létesült, az a II. kötetben pótlólag mind közöltek az érdekeltek tájékoztására. Így, teszem azt, a gazdasági oktatásról, a polgári iskolák új vizsgálati rendszeréről, a tornaversenyekről, az iskolai hygieniáról, a kitiltott tankönyvekről, sőt az «Országos közoktatási tanács»-ról és a «Közigazgatási bíróság»-ról is sok tanulságos és a tanügygyel foglalkozók érdeklődésére joggal számot tartó közleményt találunk.

A tanítószágot igen közelről érintő a fizetésrendezésről szóló 1893. évi XXVI. törvényczikk; továbbá minden jellegű és fokozatú iskolák tanítóinak nyugdíjazása, valamint az özvegyek és árvák végellátása annyira beható és kimerítő tárgyalásban részesül, hogy még az e tárgyakban irandó kérvények szerkesztésére és felszerelésére is kiterjedt a szerzők figyelme.

Kitűnik a mondottakból, hogy a szó alatt lévő *Morlin-Szuppán*-féle munka felőleli a hazai népoktatási és az ezzel kapcsolatos intézetekre és intézményekre vonatkozó ismereteknek egész birodalmát. A szerzők valóban állandó emléket állítottak maguknak, mert könyvük nélkülözhetetlen forrásmunka lesz mindenkor azok részére, a kik a magyar népoktatás történeti fejlődését fogják megírni; ma pedig a falusi óvónón kezdve fel a tanfelügyelőig és a közoktatásügyi miniszterium illető szakosztályáig és az egyházi főhatóságokig, meg a közigazgatási bíróságig mindenhol lelkes örömmel fogadott tájékoztató e könyv, a népoktatásügyünk terén három évtized alatt, a javításra és tökéletesítésre való szakadatlan törekvést jelző munka közben keletkezett *törvények, utasítások és rendeletek* labirintusában.

A kik érteni és méltányolni tudják ezen érdemes munka értékét, nem fogják túlzásnak venni azon állítást, hogy *hasznosabb és szükségesebb* munka ritkán jelent meg tanügyi irodalmunkban. És mivel nagy hiányt pótol, azért nagy nyereségnek is tartjuk megjelenését a szakörökre, kiknek a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr is rendeletileg figyelmükbe ajánlotta, hogy buzgón pártolják és használják.

A szerzők méltán tarthatnak számot a szakörök teljes elismerésére, — és mi minden fentartás nélkül és a legnagyobb mértékben, örömmel nyújtjuk azt nekik sok évi lelkiismeretes, egyszerű és sikeres fáradozásuk nyomán keletkezett munkájukért, melylyel egyetlen hasonló nemű munka sem versenyezhet irodalmunkban.

NEMÉNYI IMRE.